

'De goede naam van de school' vier jaar later

Tweede agressie en geweldsenquête onder onderwijspersoneel
Metingen 2003-2007 vergeleken

Onderzoek ITS/AOb oktober 2007

Nico van Kessel, ITS Nijmegen en Robert Sikkes, Algemene
Onderwijsbond

De trends tussen 2003 en 2007: een dubbel gevoel

In 2003 deed de Algemene Onderwijsbond onderzoek naar agressie en geweld in het onderwijs. De belangrijkste uitkomst toen kende twee gezichten: onderwijspersoneel voelt zich in de klas en op school veilig tot zeer veilig. Een duidelijk minpunt was dat veel scholen desondanks proberen om geweldsincidenten te verdoezelen, iets dat demoraliserend werkt bij het personeel. Zij voelen zich in de steek gelaten. Dat veilige gevoel werd aan het wankelen gebracht door een reeks incidenten met als dieptepunt de moord op collega Van Wieren op het Haagse Terra-college.

De aandacht voor het veiligheidsvraagstuk is toen enorm toegenomen, reden voor de AOb om samen met het ITS van de Radboud Universiteit te kijken of het veiligheidsgevoel verbeterd is. En dat blijkt gelukkig zo te zijn. Er is meer aandacht voor het onderwerp, regels zijn duidelijker en worden beter nageleefd, onderwijspersoneel is zich in de omgeving van de school enorm veel veiliger gaan voelen.

Minpunt is dat nog steeds een fors en zelfs iets hoger percentage scholen - 27 procent in vo en 28 procent in de bve – zaken probeert te verdoezelen 'uit angst voor de goede naam van de school'. Uit de talloze voorbeelden die leraren, onderwijsondersteuners en managers zelf in de open vragen aandragen rijst een ontluisterend beeld op. Leraren, leraressen, ondersteunend personeel die van hun directie te horen krijgen dat men liever niet heeft dat na een ernstig geweldsincident aangifte doet bij de politie. Of dat leraren gedwongen worden om agressieve leerlingen weer terug te nemen in de klas, zonder dat er sancties zijn geweest na een incident. Het beeld van de enquête stemt daarmee overeen met de dagelijkse praktijk van de AOb-juristen, die vaak, naar mijn zin veel te vaak leden moeten helpen die door hun directie in de kou worden gezet.

Het bestrijden van geweld op school, het verbeteren van de veiligheid heeft alleen maar kans van slagen als het onderwijspersoneel zich gesteund voelt, juist op zo'n moment dat het veiligheidsgevoel door een daad van agressie aan het wankelen wordt gebracht.

Walter Dresscher
Voorzitter Algemene Onderwijsbond

Inhoudsopgave:

Belangrijkste conclusies	4
Doofpot mentaliteit blijft, toch voelen leraren zich veiliger <i>Overzicht van de bevindingen</i>	5
Verantwoording onderzoeksgegevens	10
Docent te kijk – over internetfilmpjes	11
'De politie kan het niet alleen' <i>Interview over samenwerking school-politie</i>	13
Tabellen	14

Belangrijkste conclusies op een rij:

Algemene bevindingen

- Het veiligheidsgevoel in de vier grote steden, grote gemeenten in de Randstad en grote steden daarbuiten ligt even hoog, in kleine gemeenten voelt onderwijspersoneel zich zichtbaar veiliger
- Schelden, pesten en bedreigingen komen als vormen van agressie het meeste voor, zwaar fysiek geweld of wapengebruik is zeldzaam
- Het plaatsen van filmpjes op internet rukt snel op: in het voortgezet onderwijs heeft 6 procent van de leraren daar mee te maken

Positief

- Scholen zijn na de moord op conrector Hans van Wieren op het Terra College meer aandacht gaan besteden aan veiligheid
- Het veiligheidsgevoel van onderwijspersoneel in de klas is stabiel en zeer hoog (meer dan 90%).
- Het veiligheidsgevoel op school, het schoolplein, de fietsenstalling, het parkeerterrein of de directe omgeving van de school is tussen 2003 en nu met sprongen vooruit gegaan
- Het aantal scholen dat een veiligheidsplan of geweldsprotocol heeft is enorm gestegen, maar eigenlijk nog onvoldoende omdat het 100 procent zou moeten zijn
- Meer scholen hebben duidelijke gedragsregels en deze worden ook beter door het hele team uitgedragen en nageleefd

Negatief

- Nog steeds neemt tussen de 13 en 18 procent van de scholen het veiligheidsbeleid niet serieus
- De doofpot-mentaliteit is hardnekkig: iets meer scholen dan in 2003 houden zaken onder de pet en proberen uit angst voor hun goede naam incidenten te verdoezelen
- Op deze scholen wordt leraren actief aangeraden géén aangifte te doen met geweld of vindt de directie dat een agressieve leerlingen – de dader - zonder sancties weer bij de docent – het slachtoffer – in de klas mag komen
- Onderwijs ondersteunend personeel voelt zich gemiddeld genomen iets onveiliger
- Specifieke aandacht voor agressie tegen homoseksueel onderwijspersoneel is zeldzaam
- Te weinig scholen hebben een registratiesysteem voor incidenten en leggen die lijst voor aan de medezeggenschapsraad

Doofpotmentaliteit bij geweldsincidenten hardnekkig

Toch voelt onderwijspersoneel zich veiliger

De veiligheid rondom de school is naar het gevoel van het onderwijspersoneel sinds 2003 sterk verbeterd. Scholen lijken ook strenger geworden: de regels worden beter gehandhaafd dan in 2003. Voor de tweede keer hield het Onderwijsblad een uitvoerige enquête onder onderwijspersoneel naar het veiligheidsgevoel. Opmerkelijk is dat nog altijd een kwart rapporteert dat scholen geweld op school proberen te verdoezelen 'uit angst voor de goede naam' van de instelling, iets wat demoraliserend werkt bij het personeel.

Tekst Robert Sikkes Onderzoek Nico van Kessel ITS Nijmegen

Na een reeks incidenten van agressie tegen leraren, hield het Onderwijsblad in 2003 de eerste grote agressie-enquête met opmerkelijke conclusies: onderwijspersoneel voelt zich voor het overgrote deel heel erg veilig op school, maar bij ernstige vormen van agressie tegen leraren of ondersteunend personeel schiet een groot aantal scholen tekort in de opvang. De uitslag kreeg veel publiciteit, maar er veranderde in de dagelijkse praktijk weinig. Minder dan een jaar na de enquête werd Nederland begin 2004 opgeschrikt door de moord op conrector Hans van Wieren van het Terra College in Den Haag en kwam de veiligheid op school opeens hoog op de agenda te staan. In cao's sprak de AOb maatregelen af om de veiligheid te verbeteren, het Vervangingsfonds startte projecten om onderwijspersoneel op te leiden tot agressiecoach, in de politiek wordt – nog steeds - gediscussieerd over de vraag of werknemers in de publieke sector de mogelijkheid moeten hebben om anoniem aangifte te doen.

AOb-voorzitter Walter Dresscher beschreef de paradox van de aandacht voor veiligheid in de brochure *Veilig onderwijs, schoolveiligheidsplan* die de AOb in 2004 publiceerde, als volgt: 'Statistisch gesproken is er geen onveilige situatie, maar veiligheid is een subjectieve aangelegenheid, en wordt sterk beleefd omdat het raakt aan de fundamenteën van het leven. Daarbij komt dat agressie op de werkplek geen vrijblijvend iets is, een leraar of conciërge dient op zijn post te blijven en kan niet even een straatje om gaan.' In 2007 is het tijd om te kijken of de situatie verbeterd is. Duidelijk is in elk geval dat de moord in Den Haag voor veel scholen, met name in voortgezet onderwijs en in de bve, het startsein is geweest om schoolveiligheid serieus aan te pakken.

Mijn school besteedde voor 2004 al voldoende aandacht aan veiligheid

Primair onderwijs	44%
Voortgezet onderwijs	39%
Bve	27%

Sinds 2004 is de aandacht voor veiligheid toegenomen en gebleven

Primair onderwijs	36%
Voortgezet onderwijs	34%
Bve	44%

Helaas zijn er ook scholen waar het onderwerp nog steeds een ondergeschoven kindje is of waar de verhevigde aandacht al weer is weggezakt. Eén op de acht ondervraagden vindt dat het onderwerp veiligheid op school nog steeds niet serieus wordt genomen. Ongeveer één op de tien zag na de moord op Van Wieren een opleving in de aandacht voor het thema veiligheid, maar constateert dat die nu weer is weggezakt. In de bve is sprake van een duidelijke verbetering. De roc's scoren het slechtst als het gaat om voldoende aandacht voor veiligheid vóór 2004, maar het hoogst op de vraag of de aandacht voor agressie en geweld is toegenomen en gebleven. Natuurlijk is er wel een duidelijk verschil in opinies van leraren en ondersteuners en het management. Terwijl van de managers slechts zo'n 8 procent vindt dat het beter kan met de aandacht voor een veilig schoolklimaat, vindt van het personeel een kwart de aandacht tegenvallen.

Mijn school neemt het onderwerp niet serieus genoeg

Primair onderwijs	13%
Voortgezet onderwijs	16%
Bve	14%

Na 2004 was er een tijdelijke opleving van het onderwerp, het is nu weer weggezakt

Primair onderwijs	8%
Voortgezet onderwijs	11%
Bve	15%

Veiligheidsgevoel

Gemiddeld genomen is er dus een kwart van de scholen, waar het personeel vindt dat er méér moet gebeuren om een veilige werkplek te krijgen. Toch ervaart onderwijspersoneel hun beroep niet als buitengewoon risicovol als het gaat om agressie en geweld van leerlingen of ouders. Het veiligheidsgevoel in de klas en op school is onveranderd hoog. Zeker negen van de tien voelt zich zeer veilig of veilig binnen de schoolmuren of het eigen lokaal. Het percentage dat zich onveilig of zeer onveilig voelt in de klas komt in geen enkele onderwijssector boven de 1 procent uit. Opvallend is dat tussen 2003 en 2007 het veiligheidsgevoel buiten de schoolmuren fors is gestegen. In 2003 lag het veiligheidsgevoel op het schoolplein of in de omgeving van de middelbare school erg laag, rond de 50 procent. Nu is dat gestegen tot rond de 80 procent. Een vergelijkbare, maar minder spectaculaire stijging doet zich voor bij de roc's waar men zich ook veel veiliger is gaan voelen in de omgeving van de school.

Hoe veilig voelt u zich?

Zeer veilig of veilig in de klas

2007	94%
2003	94%

Zeer veilig of veilig in de school

2007	90%
2003	90%

Zeer veilig of veilig op het schoolplein/fietsenstalling parkeerterrein

2007	79%	+19%
2003	60%	

Zeer veilig of veilig in de directe omgeving van de school

2007	77%	+16%
2003	51%	

Vormen van agressie en geweld - leerlingen

Het meest voorkomende geweld van leerlingen bestaat nog steeds uit schelden, pesten en bedreigingen. Verbaal geweld. In de open vragen komen alle k-woorden voor die leerlingen als verwensing naar leraren uiten. Terwijl de ene docent echt onaangenaam wordt bejegend met een verwijzing naar de moord in Den Haag "ze hadden jou moeten afknallen", schrikt een andere leerling zo van haar uitval dat ze daarna in huilen uitbarst en haar excuses aanbiedt, zo melden leraren in open vragen. Een vergelijking van alle vormen van geweld met 2003 is door veranderde vraagstelling niet goed mogelijk, al lijkt er uit de cijfers een tendens tot wat meer verbaal geweld. De hoge score van slaan en trappen komt vooral uit het basisonderwijs, iets wat leraren overigens vrij laconiek opnemen. Het gaat volgens de open vragen meestal om vechtpartijtjes tussen kinderen, waarbij de leraar tijdens het scheiden van de vechtenden een klap of trap meekrijgt. Iets dat als een aanvaardbaar beroepsrisico wordt gezien, maar wel ernstiger lijkt te worden. "Het komt steeds vaker voor in kleutergroepen dat leerlingen erg ongeremd zijn", merkt een geënquêteerde op.

Vernieling van eigendommen van personeel is veel ernstiger en komt met 9 procent onaangenaam vaak voor. Zwaar fysiek geweld is met 1 procent gelukkig zeldzaam en komt het meest voor in de bve (2,5 procent). Bedreiging met slag- of steekwapens komt met 2 procent vaker voor. Het zijn wel ervaringen die enorm ingrijpen in het leven van het onderwijspersoneel. Er was één melding van een dreiging met een vuurwapen, wat een score van 0 procent oplevert. Duidelijk is ook dat onderwijsondersteuners ietsje vaker te kampen hebben met agressieve leerlingen dan leraren. Nieuw is de categorie 'het plaatsen van video-opnamen op een website', dat in korte tijd een grote vlucht heeft genomen (zie het artikel op pagina ...). In totaal meldden 47 mensen een dergelijke actie, vooral uit het voortgezet onderwijs. Daar werd maar liefst tegen de 7 procent van alle ondervraagden met stiekeme plaatsing van video-opnamen op een website geconfronteerd, waarbij het nauwelijks uitmaakt of men op een vmbo-school of havo/vwo-school werkt. In het mbo en het primair onderwijs komen nare filmpjes minder voor.

Wat heeft u afgelopen jaar aan agressie van leerlingen meegemaakt?

verrot schelden	36%
pesten	27%
bedreigingen van fysiek geweld	18%
seksueel getinte opmerkingen	17%
slaan	14%
bedreigingen dingen te vernielen	12%
trappen	12%
vernieling van eigendommen	9%
bedreiging met de dood	6%
scheldtelefoontjes	4%
plaatsing video-opnamen op website	3%
scheld- of dreigbrieven	3%
scheldpartijen via sms	2%
beschuldiging seksuele intimidatie	2%
stalken	2%
opgewacht worden	2%
bedreigd met slag- of steekwapens	2%
beschuldiging seksueel misbruik	1%
niet gedane bestellingen ontvangen	1%
in elkaar geslagen worden	1%
bedreigd met vuurwapen	0%

Vormen van agressie en geweld - ouders

Ouders houden zich eigenlijk relatief rustig. Ze pesten niet of nauwelijks en tot fysiek geweld komt het zelden, 1,7 procent van de leraren heeft echter een ingrijpende fysieke aanvaring met ouders gehad. Ouders schelden (17 procent) of dreigen (13 procent) waarbij er weinig verschil is tussen de afzonderlijke onderwijssectoren. "Zowel ouders van lagere sociale milieus als hoogopgeleide ouders kunnen zeer arrogant zijn", zegt een ervaren docent.

Als het dan misgaat is het natuurlijk van belang hoe de school reageert, vindt onderwijspersoneel. "De agressieve daad van de leerling in een boze bui kan ik nog wel handelen", meldt een leerkracht. "Het feit dat je daarna geen steun krijgt vanuit het management is vele malen erger." Op dat punt is de situatie gelukkig flink verbeterd: vond in 2003 19 procent dat de opvang door de school bij agressie matig of slecht was, in 2007 is dat percentage gedaald tot 13 procent. De grootste ontevredenheid over die opvang zit nog steeds bij het voortgezet onderwijs en de bve, maar de situatie daar is wel verbeterd.

Opvang door schoolleiding - doofpotmentaliteit

Minder positief is dat nog steeds één op de vijf van de ondervraagden zaken niet aan de schoolleiding meldt 'omdat het toch geen zin heeft'. Vooral het laat of niet reageren op meldingen van agressie stoort het onderwijspersoneel. "Iets zelf oplossen werkt beter, door de schoolleiding wordt weinig of geen actie ondernomen."

Treurig wordt het dat ondanks het duidelijke advies van deskundigen, scholen nog steeds proberen om geweldsincidenten te verdoezelen. "Bij incidenten krijgen alle docenten een spreekverbod", signaleert een geënquêteerde. Een ander ziet dat ondanks ernstige kwesties "er nooit melding wordt gedaan bij de politie." Soms wordt dat zelfs actief afgeraden door de directie. "Een leerling die een zwangere leerkracht in de buik schopte, waarna de directie probeerde om haar geen aangifte te laten doen." Voor het personeel werkt die houding demoraliserend. "De doofpotaanpak voedt juist het geruchtencircuit. Ik ben voor openheid." Zeker als leraren en ondersteunend personeel min of meer de schuld in de schoenen geschoven wordt. "Als ik een goede coach was geweest was de situatie niet geëscaleerd. Ik moest maar geen aangifte doen en een gebouwverbod voor de leerling was overdreven", meldt een geënquêteerde.

Gemiddeld gaat het om één op de vijf scholen waar dat gebeurt om 'de goede naam van de school' te bewaren. Maar de verschillen per sector zijn groot. In het basisonderwijs komt dat volgens de ondervraagden maar in 14 procent van de gevallen voor, in de bve is dat met 28 procent het dubbele. Ten opzichte van 2003 lijkt de situatie zelfs iets verslechterd. Dat het gebeurt is wel zeker: maar liefst 15 procent van de managers geeft in het onderzoek zelf toe dat zaken worden verzwegen. Een kleine groep van 135 geënquêteerden (8 procent van het totaal) heeft na geweld zelf aangifte gedaan bij de politie, ongeveer driekwart was tevreden over hoe de politie daarmee omging, een kwart vond de opvang niet in orde.

Veiligheidsbeleid

In 2004 adviseerde de AOb in de brochure *Veilig onderwijs, schoolveiligheidsplan* om in de cao duidelijke afspraken te maken over het veiligheidsbeleid op de scholen. Sommige scholen kenden al in 2003 een agressieprotocol of een veiligheidsplan: 24 procent van het totaal. Inmiddels heeft 46 procent zo'n beleid. Een duidelijke verbetering, alleen schrijft de cao werkgevers in primair en voortgezet onderwijs voor dat er een veiligheidsbeleid moet zijn. Op 13 procent van de scholen is dat er zeker niet, op veel scholen is het er misschien wel, maar weet 42 procent van de ondervraagden niet van het bestaan af. Iets dat vooral in kleinere gemeenten voorkomt, zowel in de Randstad als daarbuiten. Blijkbaar bestaat daar de indruk dat het minder nodig is. Als specifiek wordt gevraagd of er ook speciale aandacht is voor agressie tegen homoseksueel onderwijspersoneel, blijkt dat maar bij 13 procent van de ondervraagden zo te zijn. De overgrote meerderheid van 87 procent heeft voor die groep geen apart beleid of noemt ze niet als specifieke groep in het veiligheidsbeleid. De bve is hier een gunstige uitzondering op, 26 procent op de roc's zegt dat er in het veiligheidsbeleid speciale aandacht wordt gegeven aan de positie van homoseksueel onderwijspersoneel.

Als het gaat om maatregelen is de coördinator veiligheid nog een afwezige of relatief onbekende persoon, slechts 19 procent van de ondervraagden zegt zo'n functie op school te kennen. In de bve komt dat opnieuw vaker voor. De speciaal opgeleide agressiecoach – één van de overheidsmaatregelen – is een zeldzaamheid. Diezelfde sector biedt ook het meest trainingen aan om personeel te leren omgaan met agressie en geweld: maar liefst 40 procent van de ondervraagden op de roc's heeft van de werkgever die mogelijkheid gekregen.

Steun collega's – opvang politie – formuleren en handhaven regels

De meeste steun krijgt onderwijspersoneel van collega's. Leraren en onderwijsondersteuners zeggen massaal dat ze makkelijk een collega kunnen inschakelen als ze een moeilijk gesprek verwachten met potentieel agressieve

ouders. Maar liefst 94 procent kan op een collega rekenen. Scholen zijn ook strenger geworden. In 2003 zei 80 procent dat er duidelijke gedragsregels zijn voor leerlingen, in 2007 is dat opgelopen tot 95 procent. Het handhaven van die regels blijft moeilijk, al is ook daar verbetering te zien. Destijds zei 57 procent dat de regels 'door het hele team werden gedragen en nageleefd', in 2007 is dat 69 procent. Het is goed mogelijk dat het handhaven van de regels bijdraagt tot een veiliger gevoel rondom de school.

Veel scholen onderhouden intensief contact met de politie. Gemiddeld gaat het om 42 procent, waarbij het voortgezet onderwijs er met meer dan 60 procent flink bovenuit springt. Ook een registratiesysteem van incidenten – zoals wordt aanbevolen door de AOb – rukt op maar is nog geen gemeengoed. Slechts 43 procent van de ondervraagden kent dat op zijn of haar school. Als het al bestaat weet in elk geval een overgrote meerderheid niet of het systeem besproken wordt met de medezeggenschapsraad. Volgens 7 procent gebeurt dat; 23 procent weet zeker van niet; de rest heeft geen idee of de incidenten onderwerp van gesprek zijn in de MR.

Het onderwijspersoneel vindt wel dat er nog een aantal zaken opgelost moet worden. Acht van de tien zegt dat anonieme aangifte door hemzelf of de werkgever mogelijk gemaakt moet worden. Eenzelfde aantal vindt dat agressieve leerlingen sneller van school verwijderd moeten kunnen worden.

AOb-panel, verantwoording

Het onderzoek naar veiligheid op school onder het AOb-panel is uitgevoerd door Nico van Kessel, Sanne Elfering, Raymond Overmars (ITS, Radboud Universiteit Nijmegen) en Robert Sikkes (AOb). In totaal deden er 1.606 mensen aan mee. Het ging om 884 werknemers uit het primair onderwijs, 601 uit het voortgezet onderwijs en 121 uit de bve. Van de deelnemers waren er 1.363 leraar, 137 onderwijsondersteuner en 106 maakten deel uit van het management. Ook naar gemeentegrootte was er een goede spreiding waardoor over alle categorieën verantwoorde uitspraken over het veiligheidsgevoel kunnen worden gedaan. Aan de enquête in 2003 deden 430 mensen mee. Door veranderingen in sommige vragen konden niet overal vergelijkingen worden gemaakt.

Docent te kijk

Een leerling filmt met een mobiele telefoon stiekem een docent in de klas. De opname wordt op internet geplaatst en door anderen anoniem verspreid. Voor je het weet hebben duizenden ogen je bekeken. Een vrees die docenten bezighoudt. Vraag is: wat doe je ertegen?

Tekst Arno Kersten

"Ik ben een bekende Nederlander geworden zonder dat ik ervoor in De Gouden Kooi heb gezeten. Op die manier probeer ik er in de klas soms een grapje over te maken." Het is voor het eerst dat ze erover wil praten met de pers. Martha Kam, docent Latijn en Grieks aan het Stedelijk Gymnasium Nijmegen. Bekend geworden door een filmpje op Youtube waarin leerlingen van klas 3H tijdens de les uit het raam klimmen. Met kundige montage en de kracht van herhaling weten de makers de indruk te wekken dat vijftien leerlingen één voor één naar buiten kruipen, zonder dat de docent iets in de gaten heeft. Dankzij de videoclipsite verwierven de leerlingen er een geuzenstatus mee. Van het filmpje circuleren kopietjes. De beelden zijn honderdduizenden keren aangeklikt. 'Vet, cool, leipe shit', staat er bij de reacties. De docent ziet de humor er niet van in. "Leerlingen hebben een grap met me uitgehaald, natuurlijk hebben ze er lol in gehad. Maar voor mij is het absoluut niet komisch. Het heeft een behoorlijke nasleep. Het is zo'n hype geworden." Volgens Kam gebeurde het op een vrijdag, tijdens de les Latijn. "Ik had het in de klas misschien moeten merken. Maar ik heb geen ogen in mijn rug, zoals in de mythe over Argos. De leerlingen hadden afgesproken dat ze me zouden afleiden. Ik heb wel gemerkt dat er iets aan de hand was. Een leerling zat te lachen, maar ik dacht dat dat was omdat er meer dan één leerling tegelijk naar de wc was gegaan. De dinsdag erna werd ik op het Youtube-clipje gewezen. Later zag ik dat in het filmpje is geknipt en geplakt."

Vier leerlingen zijn volgens rector Ronald van Bruggen voor straf één dag in een apart lokaal aan het werk gezet. De docent heeft schriftelijk excuses aangeboden gekregen. Volgens de rector heeft het filmpje voor behoorlijk wat onrust gezorgd onder het personeel. "Denk eens aan een docent drama. Stel dat je een scène speelt en het wordt stiekem gefilmd. Of beginnende docenten die door leerlingen op de proef worden gesteld. Het geeft het gevoel dat je vogelvrij bent."

Docent Kam bepleit dat scholen een draaiboek maken, zodat ze niet worden overvallen door een incident. En dat ze duidelijke regels opstellen. "Zo kun je niet alles, maar wel een boel voorkomen. Spreek af dat gsm's een week in beslag worden genomen als leerlingen worden betrapt. Dan wordt de drempel een stuk hoger."

Gsm-verbod

Door leerling gemaakte telefoonfilmpjes halen de laatste tijd geregeld de kranten. Zo was er een docent die door een agressieve leerling het klaslokaal werd uitgeduwd. Er was een docent die uit zijn slof schiet en een leerling het lokaal uit zet. En wie op Youtube zoekt, vindt verschillende andere voorbeelden van docenten die worden uitgedaagd, op de hak genomen, en gefilmd.

Zeven seconden uit het leven van een docent aan het Comenius College in Capelle aan de IJssel staan op Youtube. Terwijl hij het bord schoonveegt wordt hij achter zijn rug gefilmd door een van zijn leerlingen. Het is niet het enige Comenius-filmpje op de videosite, ondanks het gsm-verbod op school.

Dat zag rector Roel Vijn ook, toen hij de avond voor het interview naar Youtube surfde. "Er stonden een paar filmpjes tussen waarbij ik dacht: ach, geinig gedaan. Verder zag ik ook een filmpje van een docent die het bord staat schoon te vegen. Duidelijk: dat hoort en mag niet. Maar het is vrij onschuldig, er zitten geen kwaai bedoelingen achter."

Vijn zag nog iets: "Een meisje wordt voor de school met de fiets tegengehouden en gepest. Dit kan dus echt niet. Ik ga ervoor zorgen dat de leerlingen die herkenbaar op dat filmpje staan, erop worden aangesproken."

Op het Comenius is afgesproken regelmatig te kijken of er iets op de videosites is te vinden. "Nog voordat u contact zocht, hebben we in een vergadering met de verschillende directeuren afgesproken dat ze af en toe op Youtube kijken", aldus de rector.

Spiekbriefjes

Altijd voorkomen dat filmopnames worden gemaakt met de mobiele telefoon, is een illusie. "Het gebruik van mobiele telefoons is zo wijdverbreid. Vroeger hielden leerlingen spiekbriefjes voor de docent verborgen, nu gaat het om mobiele telefoons", aldus Vijn.

Incidenten in het verleden hebben de Christelijke Scholengemeenschap Prins Maurits in Middelharnis ertoe gebracht een strikt gsm-verbod in te stellen. Wie een gsm laat zien, is hem voor een week kwijt. Rector Marius Harkema: "Dat is bij leerlingen bekend, en bij de ouders. Het gebeurt vrij regelmatig dat een leerling zijn gsm moet inleveren, een of enkele keren per maand. Een honderdprocent score heb je nooit, maar we zijn er erg op gespist." Filmpjes gemaakt op Prins Maurits zijn op Youtube nauwelijks te vinden. Harkema, behoedzaam: "Op dit moment niet, nee."

Steeds meer scholen nemen in de schoolgids een bepaling op die het gebruik van opnames zonder toestemming verbiedt. Tegelijkertijd: controle is lastig. En als er toch een ongewenst filmpje op internet verschijnt? Dan gaan scholen er heel verschillend mee om, aldus projectleider Anke Visser van het Centrum School en Veiligheid, verbonden aan het onderwijsadviesbureau APS. "Vaak ad hoc: er is een incident en er wordt ingegrepen. In het ene geval worden leerlingen geschorst, in het andere weer niet."

Geschorst worden is extra stoer, zegt Visser. "Dan ben je helemaal de held op school. Ik denk dat het juist indruk maakt als je het slachtoffer in de gelegenheid stelt de daders te vertellen wat het met hem gedaan heeft. Dan ervaren ze wat ze hebben gedaan. Daarna excuses aanbieden, dan ben je pas echt een held."

Bij het Stedelijk Gymnasium Nijmegen maken ze er voortaan direct werk van, aldus rector Van Bruggen. Want binnen no time verschijnen er op internet allerlei kopietjes van de beelden en is het vechten tegen de bierkaai. "Voortaan eisen we direct dat een filmpje eraf wordt gehaald, ook kopieën die ervan verschijnen. Dat doen we ook richting de beheerder van de website, wegens schending van portretrecht. Daarvoor schakelen we onze huisadvocaat in. Hoe dat in de praktijk uitpakt, zullen we moeten zien."

Docent Kam heeft in haar klassen het onderwerp zelf aangesneden. "Ik heb de leerlingen verteld hoe ik het ervaren heb. Ik begon steeds met de vraag: Wie heeft het filmpje nog niet gezien?"

De politie kan het niet alleen

Met maatwerk-afspraken kan de politie veel voor een school doen, zegt politiecommissaris Nol Meulendijks. Maar dan moet die school eerst wel zijn eigen verantwoordelijkheid nemen. "Als anderen gaten laten vallen, springen wij daar niet in."

Tekst Rob Voorwinden

Leraren voelen zich steeds veiliger op school, zo blijkt uit de agressie-enquête van de AOb. En fysiek geweld blijft zeldzaam op scholen. Geen echt verbazende uitslag voor Nol Meulendijks, politiecommissaris in Eindhoven en lid van de Strategische Beleidsgroep Jeugd van de Nederlandse politie. "Scholen pakken steeds meer hun eigen verantwoordelijkheid op het gebied van veiligheid. En dat levert blijkbaar resultaten op."

Scholen werken op het gebied van veiligheid ook steeds beter samen met de politie. En dat is goed, want volgens Meulendijks kan de politie veel voor het onderwijs betekenen. Tenminste, als scholen eerst zelf een aantal stappen zetten. "Ook wij moeten ons steeds meer beperken tot onze kerntaken. Als andere partijen hun verantwoordelijkheid niet nemen, kunnen wij niet in die gaten springen."

Een school die goed wil samenwerken met de politie zal bijvoorbeeld eerst zelf een veiligheidsplan moeten opstellen. Meulendijks: "Als ouders en leerlingen weten wat het beleid van de school is rond bijvoorbeeld de controle van de kluisjes van de leerlingen, weet iedereen waar hij zich aan moet houden."

Verder is een pestprotocol noodzakelijk en een incidentenregistratie, waarin wordt bijgehouden wat, wanneer, bij wie er iets is gebeurd. Zelfs als er bijna nooit incidenten voorkomen. "Er zijn legio scholen waar alles altijd rustig is. Dan zijn een veiligheidsplan en een incidentenregistratie echter toch handig - al is het alleen maar om iedereen duidelijk te maken wat de regels zijn. En dan heb je iets om meteen op terug te vallen als er onverhoopt wél eens iets gebeurt."

En een school moet altijd contact opnemen met de integrale veiligheidsambtenaar van de gemeente. Meulendijks: "Er zijn veel spelers op het gebied van veiligheid, en die ambtenaar voert de regie. Want de maatregelen moeten wel met elkaar sporen. Stel dat de wethouder voor verkeer in een gemeente vanwege de doorstroming van autoverkeer liever geen extra oversteekplaatsen creëert. En stel dat een school langs een drukke weg daar echt behoefte aan heeft. Die belangen zijn tegenstrijdig, en de veiligheidsambtenaar probeert te zorgen dat alles goed matcht."

Huiszoekingsbevel

Als een school alle plannen op orde heeft kunnen er maatwerk-afspraken worden gemaakt met de plaatselijke politie. Daar hoort een inventarisatieformulier bij: wat zijn de problemen en wat wil de school dat de politie doet. Meulendijks: "Als een school veel last heeft van incidenten met wapens, kan de politie bijvoorbeeld ondersteuning bieden bij het doorzoeken van de kluisjes van leerlingen." Let wel: ondersteuning. "Want de politie mag zelf geen kluisje openen zonder een huiszoekingsbevel. En zo'n bevel krijgen we alleen voor één kluisje, als die specifieke leerling wordt verdacht van wapenbezit."

Met de school wordt ook een checklist ingevuld waarin de afspraken die met de school gemaakt zijn over de inspanningen naar elkaar toe worden vastgelegd. Ook worden er afspraken gemaakt over andere zaken, zoals: waar wordt de politie opgevangen als er noodhulp nodig is. "Stel dat we bij de meldkamer horen dat er politie nodig is in een roc in klas E4. Welke locatie is dat dan, welk gebouw en waar

is klas E4? Dankzij die checklist weet de meldkamer dan dat de politie wordt opgevangen door bijvoorbeeld de conciërge bij de zij-ingang in de Kruisstraat. Dat wordt dan meteen aan de agenten doorgegeven."

Op die checklist wordt ook door de politie bijgehouden of er bijvoorbeeld personen zijn die op de school al eerder voor overlast hebben gezorgd. "Als het weer meneer Jansen is, weten we welke afspraken er zijn gemaakt. Als er bijvoorbeeld is verordend dat hij zich niet meer op school mag vertonen, pleegt hij lokaalvredebreuk. En kunnen we hem aanhouden."

Bij samenwerking tussen scholen en politie is er altijd sprake van maatwerk, zegt Meulendijks. "Sommige scholen hadden vroeger een eigen agent. Die liep daar rond en had soms ook een eigen kamer. Dat kwam dan voort uit oude afspraken of persoonlijke contacten tussen bijvoorbeeld de directeur en de politie. Maar dat kan niet meer: wij moeten zuinig zijn met onze middelen."

In het politiewezen is ook de zogenoemde ketenaanpak doorgedrongen. Meulendijks: "Vroeger dachten we dat we alles zelf konden, ook bijvoorbeeld voorlichting geven over drugs of hulpverlening. Maar daar zijn agenten niet voor opgeleid. Andere instanties kunnen dat veel beter, dus laten wij dat graag aan hen over."

Uit de agressie-enquête van de AOb blijkt overigens dat een deel van de scholen nog probeert om incidenten te verdoezelen. Meulendijks: "Directeuren zijn soms bang voor imagoschade, maar gelukkig is dat op zijn retour. We werden bijvoorbeeld laatst ingeschakeld nadat er na een schoolfeest verhalen de ronde deden over seksueel misbruik. Daar hadden we normaal misschien geen onderzoek aan gewijd, maar omdat er maatwerk-afspraken met die school liepen hebben we het toch gedaan. Uiteindelijk bleek het te gaan om een onschuldig vrijpartijtje waarbij geen strafbare feiten zijn gepleegd. Door zo'n aanpak stijgt het imago van een school juist. Het laat zien dat de school dit soort zaken serieus oppakt - en dat wij met maatwerk-afspraken veel voor een school kunnen betekenen."

Tabellen onderzoek agressie en geweld

Gegevens van deelnemers enquête 2007

Deelnemers naar onderwijsvorm		
basisonderwijs	688	
speciaal onderwijs	196	
primair onderwijs totaal		884
voortgezet onderwijs, alle schooltypen	145	
voortgezet onderwijs, vnl havo vwo	235	
voortgezet onderwijs, vnl vmbo	221	
voortgezet onderwijs totaal		601
bve	121	121
totaal	1606	1606

Deelnemers naar gemeentegrootte	
vier grote steden	299
randstad, grote gemeente	293
randstad, kleine gemeente	156
grote gemeente elders	476
kleine gemeente elders	382
totaal	1606

Deelnemers naar functie	
leraar	1363
ondersteunend personeel	137
management	106
totaal	1606

Mate van aandacht voor veiligheid voor en na 2004 (de moord op het Terra College)

Per onderwijssector

	bo	so	vo- alles	vo- h/v	vo- vmbo	bve
mijn school besteedde al voor 2004 voldoende aandacht aan veiligheid	43%	46%	41%	39%	38%	27%
na 2004 was er een tijdelijke opleving van het onderwerp, nu weer weggezakt	8%	6%	12%	10%	11%	15%
sinds 2004 is de aandacht voor veiligheid toegenomen en gebleven	36%	34%	28%	33%	38%	44%
mijn school neemt het onderwerp niet serieus genoeg	13%	14%	18%	17%	13%	14%

Per gemeentegrootte

	4GS	Rand- stad groot	Rand- stad klein	Elders groot	Elders klein
mijn school besteedde al voor 2004 voldoende aandacht aan veiligheid	36%	36%	42%	41%	47%
na 2004 was er een tijdelijke opleving van het onderwerp, nu weer weggezakt	10%	13%	6%	10%	8%
sinds 2004 is de aandacht voor veiligheid toegenomen en gebleven	41%	37%	42%	35%	29%
mijn school neemt het onderwerp niet serieus genoeg	13%	14%	10%	15%	16%

Veiligheidsgevoel – per sector

In de klas	po	vo	bve
1 zeer veilig	54%	55%	40%
2 veilig	41%	39%	50%
3 niet veilig/niet onveilig	5%	5%	9%
4 onveilig	0%	1%	1%
5 zeer onveilig	0%	0%	0%

Op school	po	vo	bve
1 zeer veilig	43%	45%	26%
2 veilig	49%	44%	60%
3 niet veilig/niet onveilig	7%	9%	12%
4 onveilig	1%	1%	2%
5 zeer onveilig	0%	0%	0%

Op het schoolplein, fietsenstalling of parkeerterrein	po	vo	bve
1 zeer veilig	30%	35%	21%
2 veilig	50%	43%	52%
3 niet veilig/niet onveilig	16%	17%	22%
4 onveilig	4%	4%	4%
5 zeer onveilig	0%	0%	1%

In de omgeving van de school	po	vo	bve
1 zeer veilig	25%	30%	21%
2 veilig	50%	51%	50%
3 niet veilig/niet onveilig	18%	15%	24%
4 onveilig	5%	4%	4%
5 zeer onveilig	1%	0%	1%

Veiligheidsgevoel vergeleken 2003 – 2007, percentage zeer veilig en veilig

in de klas	po	vo	bve
2007	95%	94%	90%
2003	95%	95%	95%

op school	po	vo	bve
2007	92%	89%	87%
2003	90%	83%	80%

op het schoolplein, fietsenstalling of parkeerterrein	po	vo	bve
2007	80%	79%	73%
2003	71%	46%	63%

in de omgeving van de school	po	vo	bve
2007	76%	81%	71%
2003	54%	49%	62%

Veiligheidsgevoel naar stedelijkheid

in de klas	4GS	Randstad groot	Randstad klein	Groot elders	Klein elders
1 zeer veilig	49%	52%	63%	50%	57%
2 veilig	43%	44%	31%	43%	39%
3 niet veilig/niet onveilig	7%	4%	5%	6%	4%
4 onveilig	1%	0%	1%	1%	0%
5 zeer onveilig	0%	0%	0%	0%	0%

op school	4GS	Randstad groot	Randstad klein	Groot elders	Klein elders
1 zeer veilig	35%	40%	47%	41%	49%
2 veilig	52%	51%	47%	48%	44%
3 niet veilig/niet onveilig	11%	9%	5%	9%	6%
4 onveilig	2%	0%	1%	2%	1%
5 zeer onveilig	0%	0%	0%	0%	0%

op schoolplein, fietsenstalling, parkeerterrein	4GS	Randstad groot	Randstad klein	Groot elders	Klein elders
1 zeer veilig	26%	28%	32%	32%	38%
2 veilig	49%	52%	52%	46%	44%
3 niet veilig/niet onveilig	20%	16%	15%	18%	15%
4 onveilig	5%	4%	1%	4%	3%
5 zeer onveilig	0%	1%	0%	1%	0%

in de omgeving van de school	4GS	Randstad groot	Randstad klein	Groot elders	Klein elders
1 zeer veilig	17%	24%	27%	28%	35%
2 veilig	49%	54%	56%	48%	50%
3 niet veilig/niet onveilig	24%	17%	17%	18%	13%
4 onveilig	8%	4%	0%	6%	2%
5 zeer onveilig	2%	1%	1%	0%	0%

Veiligheidsgevoel naar functie

in de klas	leraar	oop	management
1 zeer veilig	54%	39%	58%
2 veilig	41%	45%	40%
3 niet veilig/niet onveilig	4%	15%	3%
4 onveilig	1%	1%	0%
5 zeer onveilig	0%	0%	0%

op school	leraar	oop	management
1 zeer veilig	43%	34%	49%
2 veilig	48%	50%	42%
3 niet veilig/niet onveilig	8%	12%	8%
4 onveilig	1%	3%	0%
5 zeer onveilig	0%	0%	1%

op schoolplein, fietsenstalling, parkeerterrein	leraar	oop	management
1 zeer veilig	31%	25%	40%
2 veilig	47%	50%	46%
3 niet veilig/niet onveilig	17%	20%	10%
4 onveilig	4%	5%	3%
5 zeer onveilig	0%	0%	1%

in de omgeving van de school	leraar	oop	management
1 zeer veilig	27%	20%	33%
2 veilig	50%	58%	53%
3 niet veilig/niet onveilig	18%	17%	9%
4 onveilig	4%	5%	4%
5 zeer onveilig	1%	1%	1%

Vormen van agressie in het afgelopen jaar – door leerlingen per sector

		bo	so	vo- alles	vo h/v	vo - vmbo	bve
pesten	1 nooit	79%	58%	74%	74%	65%	79%
	2 een keer	9%	18%	15%	16%	15%	11%
	3 vaker	12%	24%	11%	10%	20%	10%
verrot schelden	1 nooit	71%	31%	69%	80%	52%	61%
	2 een keer	18%	16%	12%	13%	24%	25%
	3 vaker	11%	53%	19%	8%	24%	14%
ongewenste seksueel getinte opm.	1 nooit	92%	71%	76%	86%	73%	79%
	2 een keer	7%	17%	14%	12%	17%	15%
	3 vaker	1%	12%	10%	3%	10%	6%
scheldpartijen via sms	1 nooit	98%	97%	97%	99%	95%	99%
	2 een keer	1%	3%	1%	1%	3%	
	3 vaker	0%	1%	2%	0%	3%	1%
scheldtelefoontjes	1 nooit	98%	96%	95%	96%	91%	94%
	2 een keer	1%	3%	2%	3%	5%	4%
	3 vaker	0%	1%	3%	2%	4%	2%
plaatsing opnamen van u op een website	1 nooit	100%	98%	94%	94%	93%	98%
	2 een keer	0%	2%	4%	6%	5%	2%
	3 vaker	0%		1%	0%	1%	
scheld- of dreigbrieven	1 nooit	98%	94%	98%	98%	97%	96%
	2 een keer	2%	4%	1%	2%	2%	4%
	3 vaker	0%	2%	1%		1%	
bedreigingen dingen van u te vernielen	1 nooit	95%	65%	88%	94%	80%	91%
	2 een keer	4%	15%	10%	5%	13%	8%
	3 vaker	1%	20%	2%	1%	7%	1%
bedreigingen van fysiek geweld	1 nooit	90%	52%	81%	93%	75%	82%
	2 een keer	9%	17%	12%	6%	19%	16%
	3 vaker	2%	31%	6%	1%	6%	2%
bedreiging met de dood	1 nooit	98%	76%	94%	99%	90%	98%
	2 een keer	2%	13%	4%	1%	9%	2%
	3 vaker	0%	12%	1%		1%	
niet gedane bestellingen ontvangen	1 nooit	99%	99%	98%	99%	98%	98%
	2 een keer	0%	1%	2%	1%	2%	2%
	3 vaker	0%			0%	0%	
onterechte beschuldiging seksuele intimidatie	1 nooit	99%	97%	94%	99%	97%	98%
	2 een keer	0%	3%	6%	1%	3%	1%
	3 vaker	0%	1%			0%	1%
onterechte beschuldiging seksueel misbruik	1 nooit	100%	99%	99%	100%	97%	99%
	2 een keer	0%	1%	1%		2%	1%
	3 vaker					0%	
stalken	1 nooit	100%	98%	98%	98%	95%	97%
	2 een keer		2%	1%	2%	3%	2%
	3 vaker	0%	1%	1%		2%	2%

opgewacht worden	1 nooit	98%	96%	98%	98%	97%	97%
	2 een keer	2%	3%	1%	2%	2%	2%
	3 vaker	1%	1%	1%		0%	1%
vernietiging van uw eigendommen	1 nooit	93%	85%	94%	93%	86%	93%
	2 een keer	6%	9%	4%	5%	9%	6%
	3 vaker	1%	7%	2%	2%	5%	1%
slaan	1 nooit	85%	57%	92%	99%	95%	95%
	2 een keer	11%	21%	8%	1%	3%	5%
	3 vaker	4%	21%			2%	
trappen	1 nooit	87%	56%	97%	100%	97%	97%
	2 een keer	9%	23%	3%	0%	1%	2%
	3 vaker	4%	21%			1%	1%
in elkaar geslagen worden	1 nooit	99%	97%	100%	100%	99%	98%
	2 een keer	1%	2%		0%	1%	2%
	3 vaker	0%	1%			0%	
bedreigd met slag- of steekwapens	1 nooit	100%	92%	100%	99%	98%	98%
	2 een keer	0%	7%		1%	2%	2%
	3 vaker		1%				
bedreigd met vuurwapen	1 nooit	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	3 vaker	0%					

Vormen van agressie door leerlingen in het afgelopen jaar – stedelijkheid

		4GS	RS groot	RS klein	Elders groot	Elders klein
pesten :	1 nooit	74%	73%	75%	74%	71%
	2 een keer	10%	13%	15%	11%	16%
	3 vaker	16%	14%	10%	15%	13%
verrot schelden :	1 nooit	59%	64%	79%	58%	68%
	2 een keer	18%	18%	12%	19%	17%
	3 vaker	23%	18%	8%	22%	15%
ongewenste seksueel getinte opmerkingen :	1 nooit	81%	86%	88%	81%	85%
	2 een keer	12%	9%	9%	14%	10%
	3 vaker	7%	5%	3%	5%	5%
scheldpartijen via sms :	1 nooit	99%	98%	97%	97%	97%
	2 een keer	0%	1%	1%	2%	2%
	3 vaker	1%	1%	1%	1%	1%
scheldtelefoontjes :	1 nooit	95%	96%	99%	96%	96%
	2 een keer	3%	2%	1%	3%	3%
	3 vaker	1%	2%	1%	1%	2%
plaatsing van stiekeme video-opnamen van u op een website :	1 nooit	97%	98%	98%	96%	97%
	2 een keer	2%	2%	2%	3%	3%
	3 vaker	1%			1%	0%
scheld- of dreigbrieven :	1 nooit	96%	97%	97%	97%	97%
	2 een keer	3%	3%	3%	2%	2%
	3 vaker	1%	0%		0%	1%

bedreigingen om dingen van u te vernielen :	1 nooit	86%	90%	97%	86%	88%
	2 een keer	9%	7%	3%	8%	8%
	3 vaker	5%	3%	1%	5%	4%
bedreigingen van fysiek geweld :	1 nooit	77%	87%	90%	78%	84%
	2 een keer	15%	9%	9%	14%	10%
	3 vaker	8%	4%	1%	8%	6%
bedreiging met de dood :	1 nooit	93%	96%	98%	92%	94%
	2 een keer	5%	2%	1%	6%	4%
	3 vaker	2%	2%	1%	2%	2%
niet gedane bestellingen ontvangen :	1 nooit	99%	99%	99%	99%	99%
	2 een keer	0%	1%	1%	1%	1%
	3 vaker	1%				0%
onterechte beschuldiging van seksuele intimidatie :	1 nooit	97%	99%	100%	97%	98%
	2 een keer	3%	1%		2%	1%
	3 vaker				0%	1%
onterechte beschuldiging van seksueel misbruik :	1 nooit	99%	100%	100%	99%	100%
	2 een keer	1%	0%		1%	
	3 vaker					0%
stalken :	1 nooit	98%	98%	99%	98%	98%
	2 een keer	2%	0%	1%	1%	1%
	3 vaker	1%	1%		0%	1%
opgewacht worden :	1 nooit	97%	98%	99%	97%	98%
	2 een keer	3%	1%	1%	3%	1%
	3 vaker	0%	1%		0%	1%
vernieling van uw eigendommen :	1 nooit	89%	90%	97%	90%	93%
	2 een keer	7%	6%	2%	8%	5%
	3 vaker	4%	3%	1%	2%	2%
slaan :	1 nooit	83%	89%	92%	84%	87%
	2 een keer	11%	9%	5%	10%	8%
	3 vaker	6%	2%	3%	6%	4%
trappen :	1 nooit	85%	90%	94%	86%	89%
	2 een keer	9%	8%	4%	8%	7%
	3 vaker	6%	2%	2%	6%	4%
in elkaar geslagen worden :	1 nooit	99%	99%	100%	99%	99%
	2 een keer	1%	1%		1%	1%
	3 vaker	0%			1%	0%
bedreigd met slag- of steekwapens :	1 nooit	98%	99%	99%	98%	99%
	2 een keer	2%	1%	1%	2%	1%
	3 vaker					0%
bedreigd met vuurwapen :	1 nooit	100%	100%	100%	100%	100%
	3 vaker				0%	

Vormen van agressie door leerlingen in het afgelopen jaar – naar functie

		leraar	oop	management
pesten :	1 nooit	73%	66%	82%
	2 een keer	13%	14%	10%
	3 vaker dan een keer	14%	20%	8%
verrot schelden :	1 nooit	64%	55%	70%
	2 een keer	18%	15%	16%
	3 vaker dan een keer	18%	29%	14%
ongewenste seksueel getinte opmerkingen :	1 nooit	83%	82%	91%
	2 een keer	12%	11%	4%
	3 vaker dan een keer	5%	7%	6%
scheldpartijen via sms :	1 nooit	98%	96%	97%
	2 een keer	1%	2%	3%
	3 vaker dan een keer	1%	2%	
scheldtelefoontjes :	1 nooit	97%	91%	91%
	2 een keer	2%	6%	4%
	3 vaker dan een keer	1%	4%	6%
plaatsing van stiekeme video-opnamen van u op een website :	1 nooit	97%	96%	98%
	2 een keer	3%	2%	2%
	3 vaker dan een keer	0%	2%	
scheld- of dreigbrieven :	1 nooit	98%	96%	94%
	2 een keer	2%	4%	5%
	3 vaker dan een keer	0%		1%
bedreigingen om dingen van u te vernielen :	1 nooit	89%	78%	90%
	2 een keer	7%	15%	4%
	3 vaker dan een keer	4%	7%	7%
bedreigingen van fysiek geweld :	1 nooit	83%	72%	85%
	2 een keer	12%	15%	8%
	3 vaker dan een keer	6%	13%	8%
bedreiging met de dood :	1 nooit	94%	91%	96%
	2 een keer	4%	5%	3%
	3 vaker dan een keer	2%	4%	1%
niet gedane bestellingen ontvangen :	1 nooit	99%	98%	97%
	2 een keer	1%	2%	2%
	3 vaker dan een keer	0%		1%
onterechte beschuldiging van seksuele intimidatie :	1 nooit	98%	99%	99%
	2 een keer	2%	1%	
	3 vaker dan een keer	0%		1%

onterechte beschuldiging van seksueel misbruik :	1 nooit	99%	99%	98%
	2 een keer	1%	1%	1%
	3 vaker dan een keer			1%
stalken :	1 nooit	98%	97%	99%
	2 een keer	1%	2%	
	3 vaker dan een keer	1%	1%	1%
opgewacht worden :	1 nooit	98%	96%	96%
	2 een keer	2%	2%	4%
	3 vaker dan een keer	1%	1%	
vernieling van uw eigendommen :	1 nooit	91%	93%	93%
	2 een keer	7%	4%	6%
	3 vaker dan een keer	3%	3%	1%
slaan :	1 nooit	87%	80%	89%
	2 een keer	9%	11%	7%
	3 vaker dan een keer	4%	9%	5%
trappen :	1 nooit	88%	82%	87%
	2 een keer	7%	9%	9%
	3 vaker dan een keer	4%	9%	4%
in elkaar geslagen worden :	1 nooit	99%	96%	99%
	2 een keer	1%	2%	1%
	3 vaker dan een keer	0%	1%	
bedreigd met slag- of steekwapens :	1 nooit	99%	99%	97%
	2 een keer	1%	1%	3%
	3 vaker dan een keer	0%		
bedreigd met vuurwapen :	1 nooit	100%	99%	100%
	3 vaker dan een keer		1%	

Vormen van agressie door ouders in het afgelopen jaar – naar sector

		PO	VO	BVE
pesten	1 nooit	94%	98%	98%
	2 een keer	4%	2%	2%
	3 vaker dan een keer	2%	1%	0%
verrot schelden	1 nooit	81%	86%	84%
	2 een keer	15%	12%	15%
	3 vaker dan een keer	3%	2%	1%
bedreiging	1 nooit	84%	90%	87%
	2 een keer	14%	8%	12%
	3 vaker dan een keer	2%	1%	1%
	Total	100%	100%	100%
vechtpartij	1 nooit	98%	99%	99%
	2 een keer	1%	1%	1%
	3 vaker dan een keer	1%	0%	0%

Vormen van agressie van ouders in het afgelopen jaar – naar stedelijkheid

		4GS	RS groot	RS klein	Elders groot	Elders klein
pesten	1 nooit	95%	97%	96%	95%	96%
	2 een keer	3%	2%	4%	3%	2%
	3 vaker dan een keer	1%	1%	1%	2%	2%
verrot schelden	1 nooit	81%	83%	90%	81%	85%
	2 een keer	14%	15%	9%	15%	14%
	3 vaker dan een keer	4%	2%	1%	4%	1%
bedreiging	1 nooit	87%	87%	87%	85%	87%
	2 een keer	11%	11%	13%	13%	12%
	3 vaker dan een keer	2%	1%	1%	3%	2%
vechtpartij	1 nooit	97%	99%	97%	99%	99%
	2 een keer	2%	0%	3%	1%	1%
	3 vaker dan een keer	1%	1%	0%	1%	1%

Waardering opvang door directie na agressie

	po 2007	po 2003	vo 2007	vo 2003	bve 2007	bve 2003
1 zeer goed	23%	28%	11%	21	6%	12%
2 goed	46%	46%	45%	42	47%	37%
3 redelijk	19%	16%	28%	17	30%	31%
4 matig	7%	10%	10%	17	10%	12%
5 slecht	4%	1%	5%	4	7%	8%

Meldt u wel eens dingen niet bij de schoolleiding omdat u denkt dat het toch geen zin heeft?

	po 2007	po 2003	vo 2007	vo 2003	bve 2007	bve 2003
1 ja	20%	16%	23%	24%	18%	25%
2 nee	80%	84%	77%	76%	82%	75%

Probeert de schoolleiding agressie en geweld te verdoezelen uit angst voor de naam van de school?

	po 2007	po 2003	vo 2007	vo 2003	bve 2007	bve 2003
1 ja	15%	11%	27%	24%	28%	25%
2 nee	85%	94%	73%	76%	73%	75%

Heeft uw school een veiligheidsplan of geweldsprotocol?

	po 2007	po 2003	vo 2007	vo 2003	bve 2007	bve 2003
1 ja	43%	23%	48%	25%	50%	25%
2 nee	18%	77%	7%	75%	6%	75%
3 weet niet	39%		44%		44%	

Besteedt uw school expliciet aandacht aan:

agressie tegen onderwijspersoneel in het algemeen	1 ja	43%	42%	49%
	2 nee	57%	58%	51%
agressie tegen homoseksueel onderwijspersoneel	1 ja	10%	14%	26%
	2 nee	90%	86%	74%

Heeft uw school een coördinator veiligheid?

	po	vo	bve
1 ja	17%	22%	23%
2 nee	58%	41%	21%
3 weet niet	26%	36%	56%

Heeft uw school een speciaal opgeleide agressiecoach?

	po	vo	bve
1 ja	5%	4%	3%
2 nee	83%	67%	41%
3 weet niet	12%	29%	55%

Heeft uw school trainingen aangeboden om om te gaan met agressie? - naar sector

	po	vo	bve
1 ja	27%	28%	40%
2 nee	73%	72%	60%

Heeft uw school trainingen aangeboden om om te gaan met agressie? - naar functie

	leraar	oop	management
1 ja	25%	49%	41%
2 nee	75%	51%	58%

Heeft uw school duidelijke gedragsregels voor leerlingen?

	po 2007	po 2003	vo 2007	vo 2003	bve 2007	bve 2003
1 ja	94%	86%	97%	88%	97%	63%
2 nee	6%	14%	3%	12%	3%	37%

Worden deze regels door het hele team gedragen en nageleefd?

	po 2007	po 2003	vo 2007	vo 2003	bve 2007	bve 2003
1 ja	81%	75%	53%	49%	62%	33%
2 nee	19%	25%	47%	51%	38%	67%

Heeft uw school een registratiesysteem van incidenten?

	po	vo	bve
1 ja	36%	53%	44%
2 nee	64%	47%	56%

Wordt een overzicht van incidenten voorgelegd aan de medezeggenschapsraad?

	po	vo	bve
1 ja	8%	5%	7%
2 nee	28%	17%	13%
3 weet niet	64%	78%	80%

Wat is uw mening over de volgende stellingen?

		po	vo	bve
onderwijspersoneel dat slachtoffer is van agressie moet anoniem aangifte kunnen doen :	1 goed	79%	71%	74%
	2 neutraal	16%	21%	17%
	3 slecht	5%	8%	8%
de werkgever moet de mogelijkheid hebben om namens het slachtoffer aangifte te doen :	1 goed	85%	87%	79%
	2 neutraal	12%	10%	16%
	3 slecht	3%	3%	6%
de mogelijkheden om agressieve leerlingen van school te verwijderen moeten worden verruimd :	1 goed	78%	84%	83%
	2 neutraal	19%	14%	16%
	3 slecht	2%	2%	2%